

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3

Fylke: Hordaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Vossstraud.

Emne: Bryne

Bygdelag: Myrkdalen

Oppskr. av: Stykkaar Myrkdalen

Gard: Myrkdalen

(adresse):

G.nr. 1 Br.nr. 17

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- 1 Vanligt navn er bryne bryna gjæ bryna
åksa bryna kniva. Hein er navn paa ein
finarsort bryne som er brukt til balberkniva
- 2 Brukar mest bryne av naturstein men
men kunststein er og brukt no. Naturlig bryne-
stein finst intje her i bryne men vart inført
fra Telemark og andre stadar i fro
- 3 Alle redskap vart først slept paa ein rund
slepestein og etterpaa kvest med bryne balber-
= knivar vart bare kvest med bryne (hein).
- 4 Kan intje huske men høyrte fortalt at dei
intje brukte og slepe gjæne men byrte dei med
ein hammar. Sigden vart og bynt med ein
hammar. Første slipeljaane kom her til
bygda umlag 1860. Første slipeljaane kom paa
slipeljaan der var dragste paa dei men intje
fælt so gjæp som paa slipeljaane. Langarven
var umlag 22 kommar lang slutoven 12 kommar
Naar dei smide gjæ rekte dei kan eit paa eit
dragste til han var passleg breio med spenn
paa kommar. Lian vart han skapt til paa
somiestæ so han fekk rette skape og paa kanten
paa stæ vart gjort og ydden til svøyt

- Et dragstæ er et stykke stål spaalag 2 tomma langt. Uppaa er ein kvaru kant og under er der en pik in set over i et lite hol i bmiestæ. Naar dei bynte gaae vermede dei dei so dei vart koparraue daa var dei mesta heite. La dei gaa stæe gaa banka dei gaa under seda med penna gaa hammare til dei vart tunne nok. Etter bynting = ingi vart dei litforleine daa sette dei dei bort i ei naav og svæyde dei til dei vart faseleg bogne. Bynte dei gaa eit almindelig smusta. Tynningen vart utført av husebonden. Da var lørdag etter medag dei bynte gaae dei bynte so mange at dei holdt gaa heila veka. Var gaaen gott bynto kunde dei slaa med horn in dag
5. Skin som laa stille til aa slipsa gaa gaa har eg intkje høyrst fortalt om. Slipsteinen stod alti heima gaa gaarden men forda mesta tid han i elvene og vart driven med vatn.
 6. Gaaen kunde ein brukka fra 4 til 6 timar fyr ein slipstæ han.
 7. Her i dalen har intkje vaar brukk andve bryne en skinbryne, men i sumare ti er da komme i bruk smergbryne, bryne av tre har eg intkje høyrst har vaare brukk.
 8. Gaaen vert alti sat av orvet nar en sliper. Naar en sliper gaa holder en alti eggen i mottsig.
 9. Naar en bryner gaaen set en orvet ner i marken og held gaaen framman for seg og bryner. Skuttarv vert brynt gaa same maate men orvet er so kurt at da rok intkje ner gaa markje. Daa set en da ner gaa laaret set og bryner gaaen.

- 3
- 10 Kapsen som brynet vert baart i kuter
bott. Botten er laget av tre og av blekk.
 - 11 Har intye høyrte da har vaare brukt bott
av okse eller kulkorn.
 - 12 Botten vart festet i en rimm som
en hde um livet vart vart festet bak.
 - 13 Bryne av naturstein og kunststein
brukt i vatn unky olje
 - 14 Navnet som er brukt her er gaasvorta
brynesvorta
 - 15 Brynesvorta har intye vaare brukt for
ringorm
 - 16 Brynesvorta har intye vaare brukt
for hald eller styrng eller noen an sygdom
her i dalen.
 - 17 At brynestein blir bedre naar han
har eigit i i maertuo eller i jorden
har eg intye høyrte
 - 18 Har intye høyrte fortalt at brynet talar
 - 19 Var intye brukt aa spytta paa bryne.
Flade elti vatn i botte daa mestt om
Sommeren.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM

BYGDØY

388